

ULUSLARARASI TÜRK AKADEMİSİ

PROF. DR. TALÂT TEKİN
HATIRA KİTABI
CİLT 2

Çantay

İSTANBUL-2017

PROF. DR. TALÂT TEKİN HATIRA KİTABI

YAYIN KURULU

Osman Fikri SERTKAYA

Süer EKER - Hatice ŞİRİN – Erdem UÇAR

© Kitabın her türlü hakkı Yayın Kurulu'na aittir. Yayın Kurulu'nun izni olmadan Prof. Dr. Talât Tekin Hatıra Kitabı'nın hiç bir bölümü veya paragrafı, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

1. Baskı: İstanbul 2017

ISBN 978-605-9574-05-1

Baskı ve Cilt

Anka Matbaa / Sertifika No: 12328
Telefon: 0212 565 90 33 – 212 480 05 71
e-mail: ankamatbaa@superonline.com

KİTAP - KIRTASIYE – FOTOKOPİ
SANAYİİ VE TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ

Sertifika No.: 12327

Büyük Resitpaşa Cad. No: 44/C
34470 Laleli – İstanbul

Tlf: (0212) 513 7968 – 522 7445
Fax: (0212) 528 5851

SUNUŞ

Uluslararası Türk Akademisi, Türk Dünyasının bilim insanlarını ve aydınlarını bir araya getirerek ortak akademik ve entellektüel bir ortam oluşturmayı hedefleyen bir kuruluştur. Uluslararası Türk Akademisi'nin bu hedefe ulaşma sürecine, yüksek nitelikteki bilimsel çalışmalarıyla zemin hazırlayan bilim insanları arasında Altayist ve Türkolog olarak merhum Prof. Dr. Talat TEKİN'in de önemli bir yeri vardı. TEKİN'in 2015 yılındaki kaybının üzüntüsünü yaşıyor, kendisini bir kez daha rahmetle anıyoruz.

Her bilim insanının bilim dünyasına ve insanlık alemine bıraktığı silinmez izler; eserleri, yetiştirdiği öğrenciler ve belki de bunlardan daha önemlisi genç araştırmacılara verdiği ilham ile ölçülür. Bilim insanları aramızdan ayrılmış olsalar bile bıraktıkları eserleriyle, yetiştirdikleri öğrencileriyle bir bakıma bilim dünyasında yaşamaya ve üretmeye devam ederler.

Prof. Dr. Talât TEKİN de Altayistik ile Türkoloji tarihinde, kuşkusuz bu nitelikleri ile, özel bir yere sahip şahsiyetlerdendi. Altayistik ve Türk dilbilimi alanlarındaki araştırmalara yol gösteren, yön veren makaleleri ve kitaplarıyla bütün dünyada meslektaşlarının saygısını kazanmış, bu yüzden, bütün Türkoloji öğrencilerinin hocası olmuştur. Onun *A Grammar of Orkhon Turkic* adlı doktora tezi aradan geçen kırk dokuz yıla rağmen Eski Türkçe alanındaki bütün çalışmaların temel başvuru kaynakları arasında ilk sıralardadır. TEKİN'in, Altay dillerindeki Zetasizm-Sigmatizm ve Ana Türkçe aslı uzun ünlüler kuramlarına yaptığı çok önemli katkılar, bu çerçevede Altay dilleri kuramını güçlendirici Türkçe-Moğolca ses denklikleri ve Türkolojinin neredeyse her dönemiyle, her alanıyla ilgili olarak ortaya koyduğu yetkin çalışmaları önemini korumaktadır.

TEKİN'in *Japonca ve Altay Dilleri*, *Orhon Türkçesi Grameri*, *Orhon Yazıtları*, *Irk Bitig (The Book of Omens)*, *Tuna Bulgarları ve Dilleri*, *Volga Bulgar Kitabeleri ve Volga Bulgarcası*, *Türkmence-Türkçe Sözlük* vb. gibi kitapları ile makalelerinin sayısı 260'ın üzerindedir. TEKİN, Çuvaş ve Yakut Türkçeleri ile diğer 'az bilinen' Türk dillerine olan vukufu ile de Türkolojinin araştırma sınırlarının

genişlemesine ve derinleşmesine önemli katkılar sağlamıştır. Türk Dil Kurumu'nun 'Türkçe Sözlük'ündeki maddelerin köken bilgileri TEKİN tarafından yapılmıştır. TEKİN, çok yönlü ve derinlikli bilimsel kişiliğiyle Türk dünyası merkezli çalışmaları dünya standartlarına taşıyan bilim insanlarından biri olmuştur.

Bu duygu ve düşüncelerden hareketle, Prof. Talât TEKİN için hazırlanan bu 'Hatıra Kitabı'nı meslektaşlarımıza ve Türk Dünyasına takdim etmekten onur duyuyoruz. Bilginize sunduğumuz bu "Hatıra Kitabı"ndaki ilk üç yazı Prof. Dr. Talat TEKİN ile ilgilidir. Diğer araştırma ve inceleme yazıları ise onun Altayistik ve Türkoloji dünyasının önde gelen bilim adamlarının katkıları ile Prof. Talât TEKİN'e ithafen hazırladıkları Türkiye Türkçesi, Kazak Türkçesi, Uygur Türkçesi ve Almanca, İngilizce, Rusça kaleme alınan Altayistik, Türk dilbilimi ve Türk dili tarihi alanlarındaki 60 araştırma ve inceleme yazısıdır.

Uluslararası Türk Akademisinin yayım desteği ile okurlarına ulaşan bu *Prof. Dr. Talât Tekin Hatıra Kitabı*'nın Türk Dünyası merkezli bilimsel çalışmalara önemli bir katkı sağlayacağına dair inancımız tamdır.

Prof. Dr. Darhan KIDIRALI,
Türk Akademisi
Uluslararası Teşkilatı Başkanı

YAYIN KURULU'NDAN

16 Haziran 1927'de Kocaeli'nin Gebze ilçesine bağlı Tavşancıl nahiyesinde doğan Prof. Dr. Mehmet Talât TEKİN 28 Kasım 2015 Cumartesi günü, 88 yaşında iken, aramızdan ayrıldı, “kerçek boltı”.

Öğrencisi ve asistanı Prof. Dr. Süer EKER merhum hocası için bir “Mémoire” çıkarmak istediğini söylediği zaman kendisine *Prof. Dr. Talât Tekin Hatıra Kitabı*'nın Yayın Kurulu için iki genç meslekdaşımı, Hatice ŞİRİN ile Erdem UÇAR'ı, tavsiye ettim. Ancak Hatice ŞİRİN ile Erdem UÇAR “Bizleri Size tavsiye eden hocamız Osman Fikri SERTKAYA'ya da ısrar edin. Büyük tecrübesi ve muhiti vardır. Yayın Kurulu'nda başımızda olsun, Süer Bey” tekliflerini bana duyurarak “Sayın Hocam! Siz gençlere örnek olmalısınız” diyen ve bu konuda bana ısrar eden Prof. Dr. Süer EKER'in hatırını kırmayıp “olur” dedim.

Prof. Dr. Talât Tekin Hatıra Kitabı'nın yazışmalarını Doç. Dr. Erdem UÇAR yapmış ve kendisine gönderilen yazıları zaman zaman bana göndermiştir. Çok değişik ölçü, harf karakteri, punto ve düzenlemelerde olan bu yazılar tarafımdan “format”lanmıştır. Yayın Kurulu *Prof. Dr. Talât Tekin Hatıra Kitabı*'na gönderilen yazıların redaksiyonunda titizlik göstermiş, makale sayısını 60 ile sınırlamış, bu yüzden gönderilen bir çok yazı, yer darlığı dolayısıyla, *Prof. Dr. Talât Tekin Hatıra Kitabı*'na alınamamıştır.

Konuyu yakından takip eden Uluslararası Türk Akademisi'nin başkanı Prof. Dr. Darhan KIDIRALI'ye *Prof. Dr. Talât Tekin Hatıra Kitabı*'nın hazırlanış bilgilerini sunduğumda gösterilen büyük ilgi karşısında “Hocam! Zât-ı âliniz Uluslararası Türk Akademisi'nin Altın Madalyası hamilisiniz. Siz Uluslararası Türk Akademisi'nin üyesisiniz. Lütfen Yayın Kurulu'ndaki arkadaşlarınıza duyurunuz. Uluslararası Türk Akademisi *Prof. Dr. Talât Tekin Hatıra Kitabı*'nın kendi yayını olmasını arzu etmektedir. Sponsorunuz biz olmak istiyoruz. Hocamıza karşı biz de borcumuzun bir kısmını ödeyelim” teklifinde bulundu. *Prof. Dr. Talât Tekin Hatıra Kitabı*'nın Yayın Kurulu da bu öneriyi sevinerek kabul etti. Artık Yayın Kurulu'na

sadece Uluslararası Türk Akademisi Başkanı Prof. Dr. Darhan KIDIRALİ'nin "Sunuş" yazısını beklemek kalmıştı.

Prof. Dr. Mehmet Talât TEKİN Türkiye'nin yetiştirdiği önde gelen bir Altayist, tarihî ve çağdaş Türk lehçelerini derinliğine inceleyen ve değerlendiren bir Türkologdur. Makaleleri toplu olarak, üç cilt halinde, yayımlanmıştır. Çalışmalarının engin değeri zamanın süzgecinden geçerek gelecekte daha iyi anlaşılacaktır.

Yayın Kurulu üyeleri Altayistik ve Türkoloji dünyasına *Prof. Dr. Talât Tekin Hatıra Kitabı*'nı sunmaktan büyük mutluluk duymaktadır.

Saygılarımızla arz ederiz.

Prof. Dr. Talât Tekin Hatıra Kitabı

Yayın Kurulu adına

Prof. Dr. Osman Fikri SERTKAYA

İÇİNDEKİLER

Cilt 1

D. Kıdırali	Sunuş	3-4
O. F. Sertkaya	Yayın Kurulu'ndan	5-6
	İçindekiler	7-10
S. Eker	<i>İnandıklarının kırılğan savaşçısı Hocam Prof. Dr. Talat Tekin (1927-2015)</i>	11-22
O. F. Sertkaya	<i>Prof. Dr. Talat Tekin'in hayatı ve bibliyografyası</i>	23-53
A. Salihov	<i>Türk Bilim Adamı Ufa'da</i>	55-60
A. Akar	<i>Köktürk yazıtlarında sözlü dil izleri</i>	61-73
E. Aktaş	<i>Hakas Epik geleneğinde antroponim yapılar</i>	75-105
R. Alimov	<i>Sart-Kalmakların dilleri üzerine</i>	107-126
X. Ç. Alişina	<i>Morfologiçeskaya struktura Tobol'-İrtişskogo dialekta Sibirskih Tatar</i>	127-133
A. Ata	<i>Türk dilinde dini bir kavram: tamu ~ tamug</i>	135-139
B. Atabay	<i>Türkiye Türkçesi ve Tatar Türkçesi'nin Karşılaştırmalı Sözlüğü. Türklerin Edebî Mirası.</i>	141-154
B. Atabay-M. Salkınbayev	<i>Abay şıgarmalarının sipatı</i>	155-167
V. B. Kaseviç-A. S. Avrutina-E. V. Glazovana	<i>Farklı zamanlara ait metinlerin algılanmasındaki görece güçlüklerin niceliksel değerlendirmesi (Türkçe ve Osmanlıca malzemelerle)</i>	169-189
S. Ayazbayeva	<i>Kazak tili kosımşalarının morfologiyalık variant casav modeli</i>	191-198
G. Babayarov – A. Kubatin	<i>Bazı Yenisey yazıtlarındaki sözcük ve ibareler üzerine yeni öneriler</i>	199-238
Ch. Bulut	<i>Unusual lexemes in Iran-Turkic</i>	239-268
G. Cemal	<i>Etno lingvistiçeskogo znaçeniye "Devanu Lügat at Türk"</i>	269-285
T. Csernei	<i>Hungarian Turanism</i>	287-308
Ü. Çevik-Şavk	<i>Dil değiştirme sürecinde Türkiye Nogaycasında görülen dilbilgisel dönüşümler</i>	309-328

M. Erdal	<i>An early Turkic-Mongolic case suffix</i>	329-334
K. German	<i>Yok olan bir diaspora dili: Kazakistan'daki "Koryo Mar" örneği</i>	335-362
T. Gülensoy	<i>Irk Bitig adlı iki yayın üzerine görüşler ve düzeltmeler</i>	363-398
G. Sagidolda	<i>Altayistika salasındaki tildi zertteuding antropologiyalık bagdarlaması: "Til jene adam" problema-sining somatikalık kodı</i>	399-410
Z. A. Habibullina	<i>Проблема Языковой Преемственности Между Древне- И Среднетюркскими Письменными Памят-Никами И Современными Тюркскими Языками</i>	411-428
A. İnayet	<i>T'ang şiirinde Türk imgesi</i>	429-440
D. İsrail-İ. Yusup	<i>Barçuk tokkuz saray harabisindin tepilgan Hakaniye tilidiki hisabat deptirining üç parça yırtık varakı</i>	441-460
H. Jankowski	<i>Some notes on Talat Tekin's classification of Turkic languages</i>	461-476
G. Kara	<i>A fragment of a leaf with Uygur-script Turkic manuscript reused for Uygur-script Mongol lines: U5515 of the Berlin Collection</i>	477-485
F. Karabulut	<i>Metin aktarımlarının Türk dünyasının bütünleşmesindeki rolü: Çeviri eleştirisi temelinde roman merkezli bir analiz</i>	487-522
L. Karahan	<i>"Prof. Dr. Talât Tekin'in ek etimolojilerine dair makaleleri üzerine notlar"</i>	523-533
G. Kasimova	<i>Orkhon eskertkisi metinindeki leksika-grammatikalık kategorialary</i>	535-546
Y. Katliarou	<i>Nation Building In Turkish Republic: Unifying Nation Around Language</i>	547-563
C. Kerimoğlu	<i>Zarf kategorisi üzerine</i>	565-593
B. Khabtagayeva	<i>A) The Buriat People and their language</i>	595-624
	<i>B) The Buriat influence on the Barguzin Evenki people and their language</i>	625-643

Z. Kirillova	<i>Дәүләт Теле Буларак Татар Теле: Беренче Омтылыш</i>	645-660
Yu. Kuribayashi	<i>Subject and topic in Turkish, Turkic, And Japanese</i>	661-677
Cilt 2		
D. Kıdırali	Sunuş	3-4
O. F. Sertkaya	Yayın Kurulu'ndan	5-6
	İçindekiler	7-10
D. Matsui	<i>Mazar Tagh Harabesi'nden getirilen Eski Türkçe - Çince bir lugatçe</i>	679-696
O. Mert	<i>Orhun yazıtlarında ünlüleri karşılayan karekterlerin ve hece işaretlerinin kullanımı</i>	697-719
Sh. V. Naffikoff	<i>Old Turkic demonstrative pronoun "this" and its broader etymology</i>	721-724
J. Oda	<i>Additional notes to Varyoki (Paryoki) Sudur</i>	725-729
B. Oruç-Arslan	<i>Türkiye Türkçesinde karmaşık cümle</i>	731-762
M. Öner	<i>Tarihî-Karşılaştırmalı Filoloji ve Reşid Rahmeti Arat</i>	763-778
M. Özgen	<i>İle: A Postpositional Case Marker or Conjunction?</i>	779-804
A. Sumru Özsoy	<i>Türkçede ulaş ve ilgeç yapılarında zaman ve nedensellik ilişkisi üzerine</i>	805-818
Y. Filipçuk	<i>Uzbeksko-Kızılbaşskiye boynı XVI-XVIII vekov</i>	819-865
Ç. Pekacar	<i>Orta Asya'dan Almanya'ya esen rüzgâr: BORA</i>	867-884
M. Robbeets (MPI Jena)	<i>Like ripples in a pond. Basic vocabulary linking Japonic to Turkic</i>	885-914
V. Rybatzki	<i>Mongolic Words in Özbek (III).</i>	915- 957
A. Salihov	<i>Baku'da 1926'da yapılan Birinci Türkoloji Kurultayı'na Başkurt Heyetinin katılımı</i>	959-964
İ. Sarı	<i>Tarihi ve çağdaş Türkçe varyantların bilgisayar ortamında yazımı</i>	965-981
A. Sertkaya	<i>Kul Süleyman Hakîm Ata Bakırganı'ye ait üç hikmet</i>	983-989

G. Sev	<i>Yakın anlamlı fiillerden bakmak ~ görmek</i>	991-1028
S. Sorokin	<i>K voprosu o realizatsii semantiki rezultativnosti ve Turetskom yazıke: Opıt Funktsiolno-seman-tičeskogo issledovanıya</i>	1029-1077
M. Şen	<i>Türkiye Türkçesi ağızlarında R ~ Z nöbetleş-mesi</i>	1079-1096
H. Şirin	<i>Türk kültüründe Dövme</i>	1097-1114
İ. Togan	<i>Kül Tegin yazıtı doğu yüzüne tarihsel bağlam içerisinde bakış</i>	1115-1132
S. Tulu	<i>Halaçça Süleyman Şâh ve Karınca masalı</i>	1133-1184
N. Useyev	<i>Köktürkçe bir vefeyat formülü ve insan-at bütünlüğü (Çiyin Taş yazıtı, Yabogan (A-84) yazıtının ilk satırı ve Yargol yazıtı</i>	1185-1196
E. Uçar	<i>Altun Yaruk Sudur: VIII. Tegzinç, XIX. Bölök (Yeni neşir)</i>	1197-1250
M. Levent Yener	<i>Eylemsi öbeklerinin dizimsel özellikleri ve birleşik tümceler üzerine</i>	1251-1277
M. K. Yeskayeva	<i>Monosyllabic system of the Turkic languages</i>	1279-1294
E. Yusupova – E. Habibullina	<i>Grammatical substitutions used in the translation of Tatar literary prose into the Turkish Language (Using grammatical case as an example)</i>	1295-1301
G. Yükselen Peler	<i>Some Notes on the Language of Darband-Namah</i>	1303-1310
J. Wilkens	<i>Noch einmal zum altuigurischen Dharmaruci-Avadana</i>	1311-1322
E. Birnbaum	<i>Invisible miniatures in an Old Ottoman Manuscript</i>	1323-1326
	Tıpkıbasımlar	1327-1352

Prof. Dr. Talât Tekin Hatıra Kitabı, İstanbul, 2017, s. 983-989.

KUL SÜLEYMAN HAKÎM ATA (BAKIRGANÎ)'DEN ÜÇ HİKMET

Ayşegül SERTKAYA

Kul Süleymân Hakîm Ata (Bakırganî) Ahmed Yesevî'nin dervişlerinden en önde gelenidir ve onun üçüncü halifesidir. Üstadı Ahmed Yesevî gibi hikmetler yazan Kul Süleymân'ın poemaları ve hikmetleri genellikle Ahmed Yesevî divanlarının arkasında veya çeşitli şiir mecmualarında bulunmaktadır. Belli başlı kaynaklarda geçen Kul Süleyman şiirlerinden 274 tanesi tarafımdan toplanarak kitap haline getirilmiştir. Konu ile ilgili bir araştırmamı da “Kul Süleyman Bakırganî ve Yunus Emre hikmetleri” başlığı ile *Türk Dili Edebiyatı Dergisi*, XXXIX, 2010, s. 161-208'de yayımlamıştım.

Hocam Prof. Dr. Kemal Eraslan Tahran, Melik Millî Kütüphanesi, No 4731'de kayıtlı bir Yesevî Divanı içerisinde üç Kul Süleyman hikmeti bulunduğundan bahsederek bu hikmet metinlerini bana vermek lütfunda bulundu. Bu hikmetlerdin yazmada 37. Sırada bulunan ilki 7 dörtlükten, 40. Sırada bulunan ikincisi 9 dört-lükten, 81. Sırada bulunan üçüncüsü 6 dörtlükten oluşmaktadır.

I. **Tahran, Melik Millî Kütüphanesi, No 4731. XXXVII. hikmet:**
Kul Süleymân Hikmeti¹

Hece: 4 + 4 + 4 = 12

1. ma'şiyet-ni zengârını könġül bağlar
 Hâk-nı yâdı ol zengârını açar dōstlar
 yâd eylegüm men mevlâm-nı tirik-likde
 bu 'ömürniġ āhiri hōş kêçer dōstlar
2. tarīkat-nı [bu]² yolğa èren kirüp
 kirdi èrse, uşbu yolğa yahşî èrdi
 cān-lar uçtı rûhlar [barıp]³ 'arşğa kondı
 kamuġ cān-lar bu menzilge köçer dōstlar
3. kârvânı-nıġ öġi köçti soġı kaldı
 gūristân[-nı] menzilge barıp kondı
 soġımızdın kēlsün dīben haber tüşdi
 āhir bir kün bu menzildin köçer dōstlar
4. gūrdın köç{ü}rüp⁴ 'Araşatğa sürer èrmiş
 yahşî yaman a'mâl-ların biler èrmiş
 ata ana oġul kızdın kaçır èrmiş
 āhir bir kün bizge mundaġ kēlür dōstlar

¹ Nüshası T24a'da olup Önal Kaya (1998) tarafından yayımlanmıştır.

² [bu] : Hece sayısının tamamlanması için Türkmenistan yazmalarından alındı.

³ [barıp] : Metinde yoktur. Hece sayısı için yazmalardan tamamlandı.

⁴ köç{ür}üp : Yazmada sehven **köçürüp** yazılmış. Hece vezni dolayısıyla **köç{ü}rüp** olarak düzeltili.

5. mû'min kul-lar altın tahtge oturuban
zâlim-lerni cehennemge sêgürtüben
[ol] ⁵ ölüm-ni çoçkar yaŋlıg keltürüben
kaşşâb yaŋlıg boğuzunu çalar [döstlar] ⁶
6. yılan çayan yürüşüben ⁷ karşı kélgey
'âşî kul-lar yıglaşuban feryâd kılğay
tamuğ otı heybet birlen kükrep turgay
ot uçkunı qar yağmur dëk yağar [döstlar] ⁸
7. Kûl Süleymân 'ilm-i hikmet ayta körgil
bu dünyâdın azukunġnı ala körgil
sen özünġni hâş kul-larğa qata körgil
andın soŋgra 'âm[-dın] ⁹ hâş-nı [seçer] ¹⁰ döstlar

**I. Tahran, Melik Millî Kütüphanesi, No 4731. XL. hikmet:
Kul Süleymân Hikmeti ¹¹**

Hece: 4 + 4 + 4 = 12

⁵ [ol] : Yazmada yoktur. Hece veznini tamamlamak için Önal Kaya yayımından alındı.

⁶ {êrmış} [döstlar] : Yazmada {êrmış} yazılmış. Redifin [döstlar] olması gerekiyor.

⁷ yürüşüben : Yazmada sehven körüşüben yazılmış. Nüshalardan yürüşüben şeklinde düzeltildi.

⁸ {êrmış} [döstlar] : Yazmada {êrmış} yazılmış. Redifin [döstlar] olması gerekiyor.

⁹ 'âm[dın] : Yazmada ablatif eki yazılmamış. Nüshalardan tamamlandı.

¹⁰ {sanar} [seçer] : Yazmada sehven {sanar} yazılmış. Nüshalardan [seçer] şeklinde düzeltildi.

¹¹ Nüshası T20b-21a'da olup Önal Kaya (1998) tarafından yayımlanmıştır.

1. ‘ārif cān-lar ḥaber berür ḥaḳīḳatdın
Allāh deyü zıkrin hemme aytıḡ dōstlar
[....
.... biliḡ dōstlar]¹²
2. Allāh Allāh deyü yorgıl tün kün cāḡa
du‘ā tekbīr bolup tēgsün gūristāḡa
yaratḡan izim cabbār ol Sübhāḡa
buyruḡı[da] ḳulluḡ turur biliḡ dōstlar
3. ér ol turur “ḳul men” deyü buyruḡ tutsa,
ḳorkup ḳahhār atıdın ol ḳurbān [bolsa]¹³,
yētti tamuḡ uçḳunıḡa ḳarşu kēlse,
Allāh dēseḡ andın ḳaytar biliḡ dōstlar
4. her kim Allāh dēdi aḡa, orun taptı
ḥaḳīḳat-nı sözin sözlep öler vaḳtı
néçe yıl-lar körünḡ Şeddād uçmaḡ étti
kir’almadı körüp ‘ibret alıḡ dōstlar
5. bar mu éren andaḡ işdin ‘ibret alsa,
ımanmasun dünyāsıḡa Ḳārūn bolsa,
tört miḡ yaşar eger mişl-i Loḳmān bolsa,
yoḳdur munda meḡü ḳalḡan biliḡ dōstlar
6. atı ḳalur maḡa aytıḡ ḥaber bolsa,
tevbe deyü irādetin şeyḡa berse,
her kim Allāh atın aytıp öler bolsa,

¹² Yazmada ilk dōrtlüḡün 3. ve 4. mısraları eksiktir.

¹³ {tutsa} : 2. mısranın sonundaki {tutsa} ilk mısranın son kelimesinin sehven yazılmış tekrarıdır. Kafiye Önal Kaya yayımına göre [bolsa] şeklinde düzeltildi.

ornı uçmaḡ içre turur bilinḡ dōstlar

7. uçmaḡ içre orun berse, ḡayu cāḡa
kim ki yaṣap¹⁴ tā ‘at birle çıkar taḡḡa
İsrāfil şūrın [üvürse]¹⁵, cümle cāḡa
biz Muḡammed ümmeti-miz bilinḡ dōstlar
8. sormaḡay-lar Muḡammedniḡ ümmetiḡa
bar mu tüşgen Hızr atanı şoḡbetiḡa
èlin tutsaḡ yārī kılur ‘ışḡ ḡālīḡa¹⁶
yétmiş kün-lük anda āstāb bolur dōstlar
9. Ḳul Süleymān Allāh deyü yörseḡ müdām
raḡmet yaḡar başıḡ üzre ‘ale’d-devām
èren-lerni ḡizmetinde bolsaḡ ḡulām¹⁷
āzād kılsa, dārü’s-selām barur dōstlar

II. Tahran, Melik Millî Kütüphanesi, No 4731. LXXXI. hikmet: Kul Süleyman Hikmeti¹⁸

Hece: 4 + 4 + 4 = 12

¹⁴ **yaş{n}ap** : Yazmada sehven **yaş{n}ap** yazılmış. Kelime **yaşap** şeklinde düzeltili.

¹⁵ **{kirgen}** : Yazmada sehven **{kirgen}** yazılmış. Kelime **[üvürse]** şeklinde düzeltili.

¹⁶ **ḡāl{et}iḡa** : Yazmada sehven **ḡāl{et}iḡa** yazılmış. Kelime **ḡālīḡa** şeklinde düzeltili.

¹⁷ **ḡulām/müdām** : Yazmada doğru kafiye olan **ḡulām** silinmiş. Yerine sehven ilk mısradaki **müdām** yazılmış.

¹⁸ Nüshası, küçük farklar ile, Türkmenistan yazmalarında, 2. dōrtlük eksik olmak üzere, bulunmaktadır.

1. zamāne āḥir[i]¹⁹ bolsa, eyā dōstlar
tūrlüg tūrlüg belālar[ı]²⁰ çıkar érmiş
uğan izim²¹ bu ‘ālem-ni ḳudret birle
bozup andın sonḡ[ra]²² yana tüzer érmiş
2. ḳıyāmet kün Allāh özi ḳāzī bolḡay
‘āşık ḳul-lar Ḥaḳ mevlām-dın ülüş alḡay
muḥabbet-siz bende başın ḳuyḡı salgay²³
maḥşergāhda²⁴ birin birin sorar [érmiş]²⁵
3. andın sonḡra Ye’cūc Me’cūc ḥurūc ḳılḡay
alar bolsa, uşbu yaḡlıḡ cān-dār bolḡay
[andın sonḡra dabbetü’l-‘arz ḥurūc ḳılḡay
andın sonḡra kün batardın togar érmiş]²⁶
4. ol isrāfil [fermān birle] şūrın ürgay²⁷

¹⁹ **āḥir[i]** : Hece sayısının tamamlanması için Türkmenistan yazmalarına göre düzeltildi.

²⁰ **belālar[ı]** : Hece sayısının tamamlanması için Türkmenistan yazmalarına göre düzeltildi.

²¹ **{izim-ni}** : Yazmada sehven **{izim-ni}** yazılmış. Hece vezni dolayısıyla **izim** şeklinde düzeltildi.

²² **sonḡ[ra]** : Hece sayısının tamamlanması için Türkmenistan yazmalarına göre düzeltildi.

²³ Mısra “Muhabbet-siz bendeler başlarını kuyḡı salgay” şeklinde olup vezni bozuktur.

²⁴ **maḥşergāhda {kēltürüp}** : Hece vezni dolayısıyla sehven yazılan **{kēltürüp}** kelimesi çıkartıldı.

²⁵ **[érmiş]** : Redif yazılmamış. **[érmiş]** şeklinde metne eklendi.

²⁶ Dörtlüğün 3. ve 4. mısraları yazmada eksik. Türkmenistan yazmalarından tamamlandı.

yer kök tağ tüz [cümle ?] ara olturuşğay²⁸
 âdem perî [vu]hüş²⁹ tıyūr barça ölgay
 andın soňra kamuğ cān-lar kıpar êrmiş

5. âdem oğlu teňgiz-ler tēg yerdin kıpğay
 âfāk birlen zemīn titrep anda turgay
 muhīt teňgri heybetidin kıynap kılgay
 bēş yüz yılça hıyrān bolup turar êrmiş
6. Kıul Süleymān bu hikmetni [tüzüp]³⁰ aydı
 levhü'l-mahfūz tahtasında körüp aydı
 melāmetni barçasını bilip aydı
 bu tārīh[-din]³¹ soňralarğa butlān êrmiş

²⁷ Mısra yazmada **ol zamān İsrāfil şūrın ürgay** şeklindedir. Türkmenistan yazmalarına göre **ol İsrāfil [fermān birle] şūrın ürgay** şeklinde düzeltildi.

²⁸ Mısrada iki kelime eksiktir.

²⁹ [vu]hüş : Kelimenin imlâsı sehven eksik yazılmıştı. Türkmenistan yazmalarına göre [vu]hüş şeklinde düzeltildi.

³⁰ Yazmada **turup** yazılı. Z harfinin noktası unutulmuş. Türkmenistan yazmalarına göre **tüzüp** şeklinde düzeltildi.

³¹ **tārīh[-din]** : Ablatif eki yazmada eksik. Türkmenistan yazmalarına göre metne eklendi.

A. SERTKAYA

A. SERTKAYA

^{استلار} آخر هر کون بزرگامونان کیلور ^{استلار} علم لاری جهنم کا تیکور ^{استلار} قصا بیکلین بوغنی جالار ^{استلار} عامی قل لاریغلاشیق ^{استلار} ادا و حقون قاراقچور ^{استلار} بوزیدین آردو قون ^{استلار} اندین بوزلدهم خاص ^{استلار}	انا انا اوغول فردین چا ^{استلار} مون قلا لار تون تخلا ^{استلار} اولوم فی قوجا ^{استلار} یلا چیه کوروش ^{استلار} تمون اونی بیت ^{استلار} خل ^{استلار} یون اوزونکی ^{استلار}
---	---

	— x L —
آئند دیوزدرین بک تهنیک استلار دعا کیسه یو یو بک یون کونجا یو یو غرق قلوغ تور یو یو یو قور قور قور قور قور قور قور آئند دیو یو یو قییار سلیک استلار حقیق سوزین سوزلا قی کور کور کور کور کور کور کور آئند دیو یو یو قییار سلیک استلار	غیر جانم لار خبر بر حقیقیدین آئند دیو یو یو غریل تون کون یو یو آخال انیم جبار اول سنج ابر اول تور و قور قور قور قور یو یو قور قور قور قور قور قور هر کیم آئند دیدار کور کور کور نجیل لار کور کور کور کور کور بار موایر کور کور کور کور کور

توت

یوقتموروندو مشکو قالدی ^{سئلار}	تورت مشیلریش ارمنی ^{سئلار}
دیوقوبه ارادین خفجه ^{سئلار}	اکی قالدورمشا تنیک ^{سئلار}
اورنی اوچا ^{سئلار}	هرکیم آتین شیب لار ^{سئلار}
یکله باشا عتبار ^{سئلار}	اوچا ^{سئلار}
برجمتی ^{سئلار}	اسرافیل ^{سئلار}
بارموتو ^{سئلار}	سوتخارلار ^{سئلار}
یمیش کون ^{سئلار}	ایکین ^{سئلار}
رجت ^{سئلار}	قل ^{سئلار}
ازاد ^{سئلار}	ایران ^{سئلار}

A. SERTKAYA

تورلوک تورلوک سلاسلار چاقا پریش	دنامه آخربو پایدوستیلا
بوزوبین پوزوبین تورارایر	نوغان انیم نی بولم نی تهر

قیامت

قیامت کون افسانہ افروز نثار	عاشق قل لار چی یولیم دین او شون انثار
حجبت پر بند لار یاشلارینی قوتلار	حجرت کاه ده کملیتوروبین سوردر
اندین بولم ده چوخ خوج قیلغا	الار بولم او شوبونیلغین جا بولم
اول دینیم ارفیل صویرین غار	یر کولم تاغ توز ادا اولتور شوار
ادم پر چوش طیسور برچ اول غار	اندین بولم ده قموغ جا لار
ادم او غل تیلک تیلک بولم قو غار	افاق بر لیم زمین تیر ایلده غار
حجبت تیلک تیلک بولم قو غار	یش بوز بیلجیه چیلک بولوب
قلیلیم بولم تورو بولم	الح محفوظ تحت پیده کوروت

علاقی بابر چینی سلیب اید

بوتاج بولم ده لار تیلک ایریش